

Pozicijska studija

o politikama i strategijama
medijske i informacijske pismenosti
u Bosni i Hercegovini - Ver 2.0 (2020):

**Medijska i informacijska pismenost:
Vrijeme je za implementaciju
usvojenih principa**

This project is funded by European Union

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Sarajevo,
novembar/studeni 2020.

Sadržaj

Sažetak	5
Pregled stanja	5
I. Kreiranje strategije za razvoj medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini	7
II. Određivanje javnog tijela koje će imati koordinacijsku ulogu u implementaciji politika i strategija medijske i informacijske pismenosti	9
III. Harmoniziranje sektora formalnog obrazovanja sa ciljevima medijske i informacijske pismenosti	11
IV. Razvoj medijske i informacijske pismenosti za odrasle u kontekstu neformalnog i cjeloživotnog učenja	14
V. Jačanje uloge biblioteka	15
VI. Prepoznavanje organizacija civilnog društva kao partnera	16
Zaključci i preporuke	17
Bibliografija	20

Autori:
Projektni tim Instituta za društvena istraživanja
Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu

Voditelj projekta:
Doc.dr. Emir Vajzović - emir.vajzovic@fpn.unsa.ba

Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, 2020.

Ovaj dokument je rezultat višegodišnjeg zajedničkog rada multidisciplinarnе grupe istraživača iz Bosne i Hercegovine i regiona na razvoju akademske izvrsnosti, okupljene oko Instituta za društvena istraživanja Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu. Okosnicu čini saradnja Fakulteta političkih nauka i Odsjeka za komparativnu književnost i informacijske nauke Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, te kontinuirani značajan doprinos Univerziteta u Istočnom Sarajevu, Sveučilišta u Mostaru i Univerziteta u Banjoj Luci.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License. - Imenovanje-Nekomercijalno CC BY-NC –

Ova licenca dopušta drugima da remiksiraju, mijenjaju i prerađuju ovo djelo u nekomercijalne svrhe, uz obavezu navođenja autora.

* Ovaj dokument je urađen u sklopu projekta: “Izgradnja povjerenja u medije u Jugoistočnoj Evropi i Turskoj – Faza 2” koje finansira EU-UNESCO.

Sažetak

Svrha dokumenta je dopuna „Pozicijske studije o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini“, koju je pripremio Institut za društvena istraživanja Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu 2018. godine. U ovoj dopuni (2020) predstavljene su ključni napori za unapređenje medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini, te pomoci koji su napravljeni u realizaciji preporuka u odnosu na period koji je pokrivala prethodna Pozicijska studija. U Pozicijskoj studiji iz 2018. godine je jasno obrazloženo zašto je medijska i informacijska pismenost važna, te koji bi strateški pristup bio optimalan za unapređenje nivoa medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini. U smislu konkretizacije strateških odrednica pozicijske studije iz 2018. godine, nastavljene su napori na razvoju modela horizontalne i vertikalne integracije medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini, na održiv i izvodljiv način.

PREGLED STANJA

Medijska i informacijska pismenost, zasnovana na principima cjeloživotnog učenja, je krovna kompetencija koja se pretpostavlja u društvu koje je doživjelo digitalnu transformaciju i očekuje od građanina da je dovoljno informisan i obrazovan kako bi bio ravnopravan učesnik u demokratskom diskursu, te kao proaktivni samostalni subjekt, konstruktivno i odgovorno donositi odluke i doprinostiti društvu znanja.

Postojeće stanje medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini, promatrano preko dostupnih studija i literature o medijskoj i informacijskoj pismenosti u Bosni i Hercegovini, radionice (održane 21.4.2018.) i konsultacija o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini (održanih 23.4.2018.), Deklaracije o značaju medijske i informacijske

pismenosti u Bosni i Hercegovini (usvojene 28.01.2019. godine), radionica u Bosni i Hercegovini iz šire oblasti medijske i informacijske pismenosti (ukupno 22 radionice održane tokom 2019. i 2020. godine), te provedenih istraživanja o kompetencijama nastavnika, bibliotekara, roditelja i djece u Bosni i Hercegovini, upućuje na potrebu dopune prethodne Pozicijske studije.

Strateško promišljanje o unapređenju medijske i informacijske pismenosti počiva na informacijama prikupljenim kroz sveobuhvatni konsultativni proces sa svim ključnim akterima u Bosni i Hercegovini tokom protekle 4 godine koje je vodio Institut za društvena istraživanja Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.¹

Državna komisija Bosne i Hercegovine za saradnju sa UNESCO-m je dala podršku ovim procesima kao i samom Institutu u aktivnostima. Podrška svih relevantnih aktera i institucija data Institutu za društvena istraživanja Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu da nastavi holistički i integrativni proces kako bi se stvorili preduslovi za pripremu strateškog okvira za unapređenje medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini, obvezuje da se u dopunjenoj pozicijskoj studiji predstavi analiza o napretku u provođenju prethodno iznesenih preporuka, te ukaže na dalje korake za unapređenje medijske i informacijske pismenosti.

---

¹ Konsultativni proces je ostvaren kroz proces Konsultacija o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini, na osnovu rada i rezultata UN agencija, koje su u konačnici uključile preko 1200 pojedinaca kroz različite oblike učešća. Proces se odvijao u Banjoj Luci, Mostaru, Istočnom Sarajevu i Sarajevu. Rad radne grupe, radionice, pilotiranje medijske i informacijske pismenosti kroz radionice u osnovnim i srednjim školama, treninzi pojedinačno optimizirani za grupe kao što su bibliotekari, novinari, studenti i nastavnici, okrugli stolovi i konferencije, su u konačnici osigurali da sva strateška promišljanja o medijskoj i informacijskoj pismenosti budu potkrijepljena naučnim istraživanjima, akademskim radom i konsultacijama sa ključnim akterima.

I. Kreiranje strategije za razvoj medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini

U odnosu na prethodnu Pozicijsku studiju zabilježen je **minimalan napredak**. Jedini mjerljiv napredak u ovom segmentu unapređenja medijske i informacijske pismenosti, a koji je vezan za strateško promišljanje, jeste potpisivanje „Deklaracije o značaju medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini“ 2019. godine. Deklaracija je osigurala da se urgencija strateškog promišljanja o medijskoj i informacijskoj pismenosti aktualizira kod svih ključnih učesnika u procesu.

Podrška medijskoj i informacijskoj pismenosti je još deklarativna, jer ni u jednom obrazovnom sistemu nemamo usvojenu strategiju koja bi podržala sistemsko i održivo uvođenje medijske i informacijske pismenosti u formalno obrazovanje. Institucije od krucijalnog značaja za izradu i donošenje strategije medijske i informacijske pismenosti su: Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Državna komisija Bosne i Hercegovine za saradnju s UNESCO-om i Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine.

Navedene institucije i dalje imaju važnu i presudnu ulogu u procesu u strateškom provođenju aktivnosti vezanih za započete procese.

Ipak, bitno je naglasiti da je usvajanje Deklaracije značajno unaprijedilo promišljanje strateških principa. Ovi principi preciziraju važne odrednice za buduće strateško osmišljavanje medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini, te nalažu da se prilikom izrade strategija uzme u obzir da:

- i. Medijska i informacijska pismenost je preduslov održivog razvoja otvorenih, pluralnih, inkluzivnih i participativnih društava znanja;
- ii. Medijska i informacijska pismenost se odnosi na kognitivne, tehničke i socijalne vještine i sposobnosti građanki i građana da pristupaju, kritički ocjenjuju, koriste i doprinose vještinama odgovornog, participativnog i kritičkog korištenja, upravljanja i kreiranja informacija, te razumijevanja uloge medija u demokratizaciji društva (demokratizacije putem medija i demokratizacije samih medija);
- iii. Medijsku i informacijsku pismenost podržava UNESCO-v integralni pristup, te se temelji na Konsultacijama o strategijama i politikama o medijskoj i informacijskoj pismenosti u Bosni i Hercegovini (2018), kao i prethodnim međunarodnim dokumentima²;
- iv. Da bi se postigli ovi ciljevi, neophodno je suštinsko razumijevanje digitalne transformacije informacijskog društva, a u skladu s tim i samih obrazovnih procesa;
- v. Kompleksne interakcije između društva, tehnologije i novomedijskog okruženja onemogućuju da se bez vještina informacijske i medijske pismenosti stvaraju pretpostavke za lični razvoj i političku socijalizaciju.

---

² Praška deklaracija "Prema informacijsko pismenoj zajednici" (2003); Aleksandrijska objava "Svjetionici informacijskog društva" (2005); Fez deklaracija o medijskoj i informacijskoj pismenosti (2011); preporuke IFLA-e o medijskoj i informacijskoj pismenosti (2011); Moskovska deklaracija o medijskoj i informacijskoj pismenosti (2012); i UNESCO Smjernice za razvoj politika i strategija MIP (2013).

II. Određivanje javnog tijela koje će imati koordinacijsku ulogu u implementaciji politika i strategija medijske i informacijske pismenosti

U odnosu na prethodnu Pozicijsku studiju, u protekle dvije godine **nema napretka** u utvrđivanju ili formiranju koordinacijskog tijela. Kao što je i u prethodnoj studiji navedeno, moguće rješenje podrazumijeva dodjeljivanje (taktično-operativne) koordinacijske uloge Regulatornoj agenciji za komunikacije Bosne i Hercegovine, koja je već prepoznata kao jedan od lidera u promicanju medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini. Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine djeluje na državnom nivou, ima izuzetno osposobljeno i stručno osoblje i ima određeni stepen nezavisnosti od političkih utjecaja.

Posljednja interna reorganizacija i sistematizacija unutar Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine potvrđuje ovo opredjeljenje. Sve to je čvrst temelj za učinkovito i pravovremeno provođenje planiranih aktivnosti.

Stratešku podršku ovoj agenciji bi trebalo dati Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine i Državna komisija Bosne i Hercegovine za saradnju s UNESCO-m. Učešće navedenih institucija tako ne bi bilo svedeno isključivo na deklarativnu podršku, već na precizno definirane obaveze i zadatke u procesu. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine bi bilo zaduženo za polje obrazovanja i obrazovnih institucija, Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine bi imalo zaduženja koja proizlaze iz

razvoja informacijskog društva³, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine bi bilo zaduženo za oblast cyber sigurnosti⁴, dok bi Državna komisija Bosne i Hercegovine za saradnju s UNESCO-m koordinirala rad u skladu sa svojim mandatom. Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine bi, pored ostalog, bila zadužena i za koordinaciju aktivnosti vezanih za civilno društvo i medije.

---

³ U skladu sa Odlukom Vijeća ministara BiH o usvajanju Politike razvoja informacijskog društva Bosne i Hercegovine za period 2017-2021, Sl. Gl. BiH 42/17

⁴ U skladu sa Smjernicama za strateški okvir cyber sigurnosti u Bosni i Hercegovini (2019) OSCE. Dostupno na <https://www.osce.org/bs/mission-to-bosnia-and-herzegovina/438386>

III. Harmoniziranje sektora formalnog obrazovanja sa ciljevima medijske i informacijske pismenosti

U odnosu na prethodnu Pozicijsku studiju (2018) zabilježen je **minimalan napredak** u ovom segmentu. U harmoniziranju sektora formalnog obrazovanja sa ciljevima medijske i informacijske pismenosti mjerljiv pomak su napravili Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu i Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu uvođenjem predmeta Medijska i informacijska pismenost na studijske programe⁵.

Institut za društvena istraživanja Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu je, vođen usvojenim dokumentima i metodologijama UNESCO-a i drugih autora, također napravio pomak u osmišljavanju osnovnih principa te harmonizacije, tj.: **hibridnog modela višekomponentne integracije medijske i informacijske pismenosti u obrazovni sistem, dinamičkog digitalnog objekta učenja i vođenog istraživačkog učenja**.

Razrađena je ideja **hibridnog modela višekomponentne integracije** kao način integracije medijske i informacijske pismenosti u obrazovne sisteme koji uključuje i horizontalnu i vertikalnu integraciju.

Vertikalna integracija se odnosi na razvoj nauke, istraživanja i cjeloživotno obrazovanje budućih nastavnika, što će kroz nauku i istraživanje pružiti podršku

---

⁵ Na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, na Odsjeku sigurnosnih i mirovnih studija (1. godina, I semestar). Na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, na Odsjeku za komparativnu književnost i informacijske nauke (1. godina, II semestar).

donosiocima odluka, osigurati stručno i profesionalno usavršavanje, te rad sa nastavnicima, bibliotekarima i ostalim akterima svih nivoa obrazovnog sistema. Horizontalna integracija podrazumijeva kroskurikularnu saradnju nastavnika i bibliotekara u okviru nastavnih programa i planova, te ishoda učenja. U tom kontekstu fokus je na principima i sadržajima za razvoj krovne kompetencije medijske i informacijske pismenosti u okviru (reformne) obrazovnog sistema i društva.

Naredni princip harmonizacije razrađen je kroz koncept **dinamičkog digitalnog objekta učenja**. Ovaj princip harmonizacije je neminovno iskorak u kontekstu digitalne transformacije društva, obrazovanja i nastavnih materijala. Princip u konačnici podržava hibridni model višekomponentne integracije kroz osiguranje radnih i nastavnih materijala, te instrumenata učenja, a dugoročno gledano će osigurati da proces integracije medijske i informacijske pismenosti u sisteme obrazovanja bude održiv.

Princip harmonizacije pretpostavlja i podržava **vođeno istraživačko učenje**: kao metodu uspostavljanja kolaborativne istraživačke zajednice učenika, nastavnika i bibliotekara, bazirano na inovativnom timskom pristupu istraživačkom procesu kojim se potiču i razvijaju pedagoške prakse autonomije učenja.

U segmentu harmoniziranja sektora formalnog obrazovanja sa ciljevima medijske i informacijske pismenosti mjerljivim napretkom se može smatrati i uključivanje online platformi u nastavu, prouzrokovanom Covid-19 pandemijom kao vid gotovo prisilne digitalizacije. Ipak, bitno je naglasiti da ovaj napredak nije rezultat strateškog i osmišljenog pristupa unapređenja medijske i informacijske pismenosti. Trenutno nastavni planovi i programi osnovnih i srednjih škola koriste nove tehnologije za realizaciju nastave bez adekvatne pripremljenosti škola za aktualizaciju medijske i informacijske pismenosti kroz nastavničke kompetencije.

Nema mjerljivih pomaka ni u integraciji medijske i informacijske pismenosti u školske vannastavne aktivnosti kako bi se dopunilo formalno okruženje učionica, razvijanje školskih biblioteka na svim nivoima obrazovanja kao ključnih mjesta za akumulaciju znanja, istraživanja i distribucije svih dostupnih informacija i medija. Biblioteke su neiskorišten školski resurs za podršku

digitalne transformacije učenja, a bibliotekari neprepoznati kao informacijski stručnjaci.

Zabilježen je određeni broj *ad-hoc* radionica u obrazovnom sistemu koje manjkom dugoročno promišljenog pristupa, između ostalog, prave zamor sistema i učesnika, umjesto strateškog napretka u razvoju medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini.

IV. Razvoj medijske i informacijske pismenosti za odrasle u kontekstu neformalnog i cjeloživotnog učenja

Minimalan napredak se bilježi u ovom segmentu s obzirom na to da su programi i aktivnosti koje su nudili međunarodni donatori u većem dijelu okončani, sa izuzetkom nekolicine koji se bave problematikom dezinformacija, provjerom činjenica (*eng. fact-checking*), i sl. Ono što je očito jeste da su se, zbog manjka strateškog pristupa i koordinacije, prethodno utrošeni resursi i naponi kako bi se izgradilo okruženje za kontinuirani razvoj potrebnih vještina za aktivno građanstvo i zapošljavanje, pokazali kao neodrživi.

V. Jačanje uloge biblioteka

U segmentu vezanom za ulaganje u razvoj biblioteka i drugih baštinskih ustanova kao ključnih aktera u procesu cjeloživotnog učenja i obrazovanja, posebno učenja uz podršku digitalnih tehnologija, **nema napretka.**

VI. Prepoznavanje organizacija civilnog društva kao partnera

Iako pojedini akteri civilnog društva daju svoj doprinos kroz različite projekte i kampanje, suštinski, **nema napretka** u prepoznavanju civilnog društva kao partnera u procesima razvoja i promocije strategija i politika medijske i informacijske pismenosti, te razvijanju civilno-javnog partnerstva u analizama politika, konsultacijama, definiranju pravaca strateškog razvoja i implementiranju projekata. Javne institucije se nisu strateški odredile prema akterima i organizacijama civilnog društva, kao ni spram koncepta civilno-javnog partnerstva.

Zaključci i preporuke

U skladu sa navedenih šest preporuka i napretkom koji je uočen, te opredjeljenjem potpisnika „Deklaracije o značaju medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini“ iz 2019. godine, neupitna je potreba pristupanju izrade strateškog okvira u BiH i strategija u ovoj oblasti. Kako bi se proces pokrenuo, potrebno je poduzeti slijedeće korake:

- *Podizanje svijesti o značaju medijske i informacijske pismenosti (sa fokusom na javni sektor i subjekte u obrazovanju)*

Svijest kako u okviru javnog sektora tako i u okviru sektora obrazovanja je na nivou poznavanja osnova medijske i informacijske pismenosti i nema jasno formiranog stava o neophodnosti razvoja javnih politika koje bi unaprijedile ovaj bitan uslov za razvoj društva u cjelini. Neophodno je poduzeti aktivnosti podizanja svijesti koje bi približile suštinske vrijednosti i prednosti strateškog promišljanja o medijskoj i informacijskoj pismenosti. Kroz ovu aktivnost bi se osiguralo da do sada samo deklarativna podrška, preraste u suštinsku podršku.

- *Razumijevanje obrazovnih politika o značaju uključivanja medijske i informacijske pismenosti u obrazovni sistem*

Institucije u sektoru obrazovanja moraju razviti svijest o prioritetu integriranja medijske i informacijske pismenosti u formalno obrazovanje. Nerazumijevanje osnovnih principa, a ni urgencije vezane za razvoj vještina medijske i informacijske pismenosti među svim učesnicima obrazovnog procesa, u znatnoj mjeri onemogućava ubrzaniji rad na strateškom promišljanju i kreiranju politika o medijskoj i informacijskoj pismenosti. Također, uslijed nespremnosti za sistemsku integraciju medijske i informacijske pismenosti u obrazovni proces,

obrazovni sistemi se susreću sa polovičnim, a ponekad i konfliktnim metodologijama integracije medijske i informacijske pismenosti u strukture formalnog obrazovanja.

Horizontalna i vertikalna integracija medijske i informacijske pismenosti u obrazovni sistem kroz hibridni model višekomponentne integracije je izvodiv i održiv proces kao optimalan model intervencije javne politike. Nadležna ministarstva i zavodi trebaju napraviti stimulativan okvir za provedbu.

O STUDIJI

Drugu Pozicijsku studiju o politici i strategiji medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini razvio je multidisciplinarni tim stručnjaka, kroz naučnoistraživački rad i akademsku izvrsnost, koje je angažirao Institut za društvena istraživanja Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu. Ona je zasnovana na nalazima „Pregledne studije o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini“, zaključcima Konsultacija o medijskoj i informacijskoj pismenosti u Bosni i Hercegovini, koje su uključile međusektorske debate i učešće različitih aktera. Konsultacije je organizirao Univerzitet u Sarajevu (Fakultet političkih nauka i Filozofski fakultet – Odsjek za komparativnu književnost i informacijske nauke) i Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine uz podršku Državne komisije Bosne i Hercegovine za saradnju s UNESCO-om u aprilu 2018. godine. Puni izvještaj i drugi relevantni dokumenti dostupni su na: <http://fpn.unsa.ba/b/medijska-i-informacijska-pismenost/> i <https://sites.google.com/view/mipubih/>.

Studija se oslanja na principe navedene u „Deklaraciji o značaju medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini“ iz januara 2019. godine.

Bibliografija

- Brunwasser, Matthew. Turčilo, Lejla i Marko, Davor. 2016. *Assessment of the media sector in Bosnia and Herzegovina. Final Report*. Sarajevo: USAID. Dostupno na: http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00M8ZB.pdf
- Coiro, Julie et al. 2016. „Personal Inquiry and Online Research.“ *The Reading Teacher* 69(5): 483-492.
- Čičkušić, Vesima. 2015. „Percepcija i stavovi BiH nastavnika o medijskom obrazovanju.“ *Medijski dijalozi* 8(22), 123-140.
- Dewey, John. 1938. *Experience and Education*. New York: Macmillan Company.
- Dizdar, Senada. 2007. „Obrazovanje bibliotekara: prilagođavanja tradicionalnih programa 'novom vremenu' i promijenjenim zadacima“. *ICSL Yearbook of International Convention of Slavic Librarians' in Sarajevo* 3(3), 31-44.
- Floridi, Luciano (ur.). 2015. *The Onlife Manifesto. Being Human in a Hyperconnected Era*. Springer International Publishing.
- Grizzle, Alton et al. 2013. *Media and Information Literacy. Policy and Strategy Guidelines*. Paris: UNESCO. Dostupno na: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000225606>
- Hauben, Michael et al. 1997. *Netizens: On the History and Impact of Usenet and the Internet*. Los Alamitos: IEEE Computer Society Press.
- Hibert, Mario. 2018. *Digitalni odrast i postdigitalna dobra*. Zagreb: Multimedijalni institut i Institut za političku ekologiju. Dostupno na: http://ipe.hr/wp-content/uploads/2019/01/Mario_Hibert-Digitalni_odrast.pdf
- Hobbs, Renee i Coiro, Julie. 2018. „Design features of a professional development program in digital literacy.“ *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 50(3): 304-334.
- Hobbs, Renee. 2011. *Digital and Media Literacy*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Hodžić Sanela et al. 2019. Medijska i informacijska pismenost u Bosni i Hercegovini: brojne inicijative civilnog sektora i nedostatak javnih politika. Sarajevo: Mediacentar. Studija finansijski podržala Evropska unija. Dostupna na: https://www.media.ba/sites/default/files/medijska_i_informacijska_pismenost_u_bosni_i_hercegovini_final.pdf
- Jandrić, Petar. 2014. *Digitalno učenje*. Zagreb: Školska knjiga.
- Kuhlthau, Carol. 2004. *Seeking meaning: A process approach to library and information services*. Westport, CT: Libraries Unlimited/Greenwood Press.
- Kuhlthau, Carol et al. 2012. *Guided Inquiry Design: A framework for inquiry in your school*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.

- Kuhlthau, Carol et al. 2015. *Guided Inquiry: Learning in the 21st Century*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.
- Kuhlthau, Carol et al. 2019. *Vodeno istraživačko učenje – učenje u 21. stoljeću*. Zagreb: Školska knjiga.
- Kuhlthau, Carol i Manitoes, Leslie. 2014. „Making the Shift. From Traditional Research Assignment to Guided Inquiry Learning.“ *Knowledge Quest* 43(2): 8-17.
- Rheingold, Howard. 2008. „Using Participatory Media and Public Voice to Encourage Civic Engagement“. u Bennet, W. Lance (ur.), *Civic Life Online: Learning How Digital Media Can Engage Youth* (97-118). Cambridge, MA: The MIT Press.
- Singh, Jagtar et al. (ur.). 2015. *Media and Information Literacy for the Sustainable Development Goals, The International Clearinghouse on Children, Youth and Media. A UNESCO supported initiative*. Dostupno na: https://milunesco.unaoc.org/wpcontent/uploads/2015/07/milid_yearbook_20151.pdf.
- Stalder, Felix. 2018. *Digital Condition*. Cambridge: Polity Press.
- Step-by-Step. 2020. *Procjena online nastave tokom pandemije Covid-19 od strane roditelja i učenika u BiH. Izvještaj mart-juni 2020*. Dostupno na: <https://www.promente.org/index.php/bs/vijesti/541-istrazivacki-izvjestaj-procjena-online-nastave-tokom-pandemije-covid-19-od-strane-roditelja-i-ucenika-u-bih>
- Tajić, Lea. 2013. *Medijska pismenost u BiH*. Sarajevo: Internews in BiH.
- Turčilo, Lejla i Tajić, Lea. 2014. *Media and Information Literacy Policies in Bosnia- Herzegovina*. Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu. Dostupno na: http://ppemi.ens-cachan.fr/data/media/colloque140528/rapports/BOSNIA-HERZEGOVINA_2014.pdf
- Vajzović, Emir. 2017. „Informacijsko društvo i demokratija: građanska pismenost za digitalno doba.“ u Pralica, Dejan i Šinković, Norbert (ur.), *Digitalne medijske tehnologije i društveno-obrazovne promene 7*. Novi Sad: Filozofski fakultet, Odsjek za medijske studije.
- Vajzović, Emir et al. 2019. „Uvođenje medijske i informacijske pismenosti u obrazovni sistem - procjena kompetencija nastavnika za podučavanje medijske i informacijske pismenosti u Kantonu Sarajevo.“ *Sarajevski žurnal za društvena pitanja* 8(1-2), 131-163.
- Vučetić, Vuk. 2020. *Edukacija u oblasti medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini: Aktuelni problemi i preporuke*. Sarajevo: Medijacentar. Dostupno na: https://www.media.ba/sites/default/files/mggm-policy_vucetic_0.pdf

INSTITUT ZA
DRUŠTVENA
ISTRAŽIVANJA
FAKULTETA POLITIČKIH NAUKA
UNIVERZITETA U SARAJEVU

www.fpn.unsa.ba